

منشور نوشهرگرایی

Charter Of The New Urbanism

مترجمین:

علیرضا دانش، رضا بصیری مژدهی

شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری
(وابسته به شهرداری تهران)

عنوان و نام پدیدآور : منشور نوشهرگرایی / [رندل ارنندت ... و دیگران]؛ ویراستاران مایکل لسیس و کتلین مکورمیک؛ ترجمه علیرضا دانش و رضا بصیر مزدهی.

مشخصات نشر : تهران: شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۳۸۷.

مشخصات ظاهری : ۱۹۲ ص. : مصور، جدول، نقشه.

شابک : ۳۹۰۰۰ ریال : 8-62-7943-964-978

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : عنوان اصلی : Charter of the new urbanism, c2000

موضوع : شهرهای بزرگ - ایالات متحده.

موضوع : شهرها و شهرستان ها - ایالات متحده.

موضوع : عمران منطقه ای - ایالات متحده.

موضوع : شهرسازی - ایالات متحده.

موضوع : همسایگی - ایالات متحده.

موضوع : معماری - طراحی.

شناسه افزوده : لسیس، مایکل، Leccese, Michael، ویراستار.

شناسه افزوده : ارنندت، رندال

شناسه افزوده : Arendt, Randall

شناسه افزوده : دانش، علیرضا، ۱۳۵۲-، مترجم.

شناسه افزوده : بصیری مزدهی، رضا، ۱۳۵۹-، مترجم.

شناسه افزوده : مکورمیک، کتلین، Mc Cormick, Kathleen، ویراستار.

شناسه افزوده : شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری.

رده بندی کنگره : ۱۳۸۷: ۹م۸/الف/۳۳۴ HT

رده بندی دیویی : ۳۰۷/۷۶۰۹۷۳

شماره کتابشناسی ملی: ۱۲۰۳۵۷۱

شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری (وابسته به شهرداری تهران)

تهران - خیابان موحد دانش (اقدسیه) تقاطع بدیعی - شماره ۴۰

سندوق پستی ۱۹۵۷۵-۵۹۷، تلفن ۲۲۲۹۶۹۶۹ فاکس ۲۲۲۹۵۸۹۸

info@tehrangis.com

WWW.tehrangis.com

نام کتاب : منشور نوشهرگرایی

نام اثر به زبان اصلی : Charter of the new urbanism

مترجمین : رضا بصیری مزدهی، علیرضا دانش

طرح روی جلد : رضا حسنعلی زاده

ناشر : شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری (وابسته به شهرداری تهران)

شمارگان : ۲۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ : اول، بهار ۱۳۸۷

قیمت : ۳۹۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی : ناصح

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۷۹۴۳-۶۲-۸

کلیه حقوق چاپ برای انتشارات شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری محفوظ است.

پیش‌گفتار ناشر

رئیس انجمن نوشهرگرایی معتقد است که این پدیده نه یک جنبش بین‌المللی بلکه جنبشی آمریکایی است. همکاران وی نیز هر گاه در نوشته‌های خود به این جنبش اشاره می‌کنند، در چارچوب جوامع منسجم محلی ایالات متحده بحث می‌رانند و ادعایی مبنی بر این که نوشهرگرایی نسخه‌ای است که برای تمامی شهرهای دنیا پیچیده شده، ندارند. اما در ایران، اقبال به سوی اصول نوشهرگرایی و تمایل به شناخت بیش‌تر آن اصول بسیار شدید است، چرا که این جنبش به دنبال حل مسایل شهری و آرایه راهبردی برای احیای شهر، پیکربندی مجدد حومه‌های بی‌پیکر و محافظت از محیط ریشه دوانیده و طبیعی است. شهرسازان، مدیران شهری و حتی دانشجویان در ایران به این جنبش به عنوان یکی از مهم‌ترین رویکردهای برنامه‌ریزی و طراحی شهری در این قرن می‌نگرند.

نوشهرگرایی به عنوان یک بسته‌ی برنامه‌ریزی و طراحی شهری که ساختمان‌هایی با سبک نو- سنتی را برای شکل دادن به محله‌های به نسبت پرتراکم، قابل‌پایده‌روی و با کاربری مختلط در تقابل با شهرسازی دوران معاصر که دارای الگویی پراکنده، غیر انسانی و ماشینی است، پیشنهاد شده است. بر این اساس نوشهرگرایی آمیزه‌ای از سبک‌های معماری، رشد هوشمند، مخالفت با توسعه‌ی پراکنده و خُرش شهری و تقویت شهرسازی پایدار و حمل و نقل محور است. نوشهرگرایی معتقد است که بازگشت به الگوی محلات سنتی برای ایجاد جوامع پایدار و کارا لازم است و توسعه‌ی سنتی محلات در کانون توجه آن قرار دارد.

نکته‌ی دیگر این است که نوشهرگرایی امروزه به عنوان یک نهضت و جنبش مطرح است و نباید آن را تنها یک سبک دانست. چرا که اگر نوشهرگرایی تنها یک سبک بود، انتقادهای وارد به آن تنها به موضوعات سبک‌شناختی مرتبط می‌شد، اما به نظر می‌رسد نوشهرگرایی رویکردی جدید به ساختن شهرها است.

نوشهرگرایی در حال حاضر به عنوان پایه‌ای نظری و هدایت‌گر در تدوین ضوابط و مقررات توسعه‌ی بسیاری از شهرهای آمریکایی به کار گرفته می‌شود. در حال حاضر ۳۰۰ طرح نوشهرگرایی در کشور آمریکا در حال ساخت و یا تکمیل است. بررسی‌ها نشان می‌دهد نوشهرگرایی منافع متعددی برای گروه‌های مختلف، از شهروندان گرفته تا شهرداری‌ها و پیمان‌کاران در بر دارد. با این حال تامین مالی پروژه‌های نوشهرگرایی همواره مورد پرسش بوده است و عملی شدن بسیاری از این طرح‌ها بیشتر بر منابع مالی بخش خصوصی استوار است.

نوشهرگرایی امروزه هدایت و رهبری نسل پس از مدرن طراحان شهری را بر عهده دارد و به دنبال بالا بردن کیفیت زندگی و استانداردهای آن در شهرها است. اگر چه شاید این سخن که در نوشهرگرایی چیز نو و جدید دیده

نمی‌شود چندان اشتباه نباشد، چرا که نوشهرگرایی بازگشتی به هنر ساختن مکان و برنامه‌ریزی سنتی شهرها است. این کتاب از آن جهت ارزشمند است که از سویی منشأ مشکلات و نارسایی‌های حومه‌های شهری و شهرهای رو به افول آمریکا را ریشه‌یابی و معرفی کرده است و از سویی دیگر نمی‌توان انکار کرد که این مشکلات و نارسایی‌ها در شهرهای کشورمان نیز کم و بیش در حال ظهور و در برخی موارد نمایان شده است. این مشکلات و نارسایی‌ها که ریشه در شهرسازی مدرن دارند، در قالب شهرهای حومه‌ای، شهرهای جدید، شهرک‌ها و تعاونی‌های مسکونی حاشیه‌ای و مانند آن‌ها، در دهه‌های قبل در شهرسازی ایران به وجود آمده است و شاید بازنگری در رویکردهای پیشین و استفاده از نظریه‌های نوین در راستای حل این مشکلات لازم باشد.

این کتاب با ارایه‌ی تصویری از تحولات جهانی و طرح‌ها و انگاره‌های پیش‌بینی شده در سال‌های مختلف و همچنین تکوین ایده‌های نوشهرگرایی تا تدوین منشور نوشهرگرایی و کاربری آن‌ها در نمونه‌های موردی، مجموعه‌ای غنی و کتابی ارزشمند است که می‌تواند برای کلیه‌ی دست‌اندرکاران شهرسازی کشور مفید واقع شود. البته با حفظ این مطلب در پس ذهن که مسایل و معضلات شهرهای آمریکایی یک به یک با مسایل شهرهای ایران هم‌سنخ نبوده و هر راه حلی نیاز به تطابق و تفاهم کالبدی - فضایی دارد.

در انتها از خوانندگان درخواست می‌شود که نظرات اصلاحی و پیشنهادی خود را به شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری صندوق پستی ۱۹۵۷۹/۵۹۷ ارسال دارند.

محمد اخباری

مدیر عامل

بهار ۱۳۸۷

سخن مترجمین

تصمیمات بی‌شماری که هر روز در گوشه و کنار دنیای پیچیده‌ی شهر گرفته می‌شود، در بیش‌تر موارد بر پایه‌ی تغییر و دخل و تصرف در عناصر کالبدی شهر است. این تصمیمات در قالب طرح‌ها و در چارچوب سیاست‌های مدیریت شهری، بر پایه‌ی اطلاعات جمعیتی، حجم تردد سواره و بارگذاری کاربری متناسب با آن‌ها و یا بهره‌گیری از نظام تأثیرگذاری و تأثیرپذیری عناصر و عملکردهای شهری، طراحی و به‌مورد اجرا گذاشته می‌شوند که گاه آثار مثبت و گاه منفی بسیاری دارند. آن‌چه بیش‌از هر چیز سبب به‌وجود آمدن این آثار مثبت و خوشایند و یا منفی و نامطلوب است، نگرش تصمیم‌سازان، تصمیم‌گیران، راهبران و مجریان عرصه‌ی شهر و نحوه‌ی نگرش به مفهوم شهر و شهرنشینی به‌طور عام و برنامه‌ریزی و طراحی شهری در مفهوم خاص است. نوشهرگرایی که در زبان فارسی به معادل‌هایی چون شهرگرایی جدید، نوشهرسازی یا شهرسازی جدید نیز برگردان شده است، جنبشی در ایالات متحده است که با بحث پیرامون هدایت رشد حومه‌های شهری در قالب خلق شهرها و مجتمع‌های کوچک، گسترش بی‌رویه‌ی شهرها را به چالش می‌کشد. این گرایش در پیشنهادهای خود، به انتقاد از انگاره‌های برنامه‌ریزی و طراحی شهری که در اوایل قرن بیستم شکل گرفتند و برای پاسخ‌گویی به الگوهای زندگی مدرن انطباق یافته‌اند، می‌پردازد.

نوشهرگرایی، جذابیت‌اش را از اولویت‌دهی به زندگی شهری برای همگان در شهرهای کوچک به دست آورده است. براساس تحقیق گالوپ، ۳۴ درصد پرسش‌شدگان آمریکایی ترجیح می‌دادند در یک شهر کوچک زندگی کنند. ۲۴ درصد آنان حومه را ترجیح می‌دادند، ۲۲ درصد مزرعه و ۱۹ درصد شهرهای بزرگ را می‌پسندیدند. بر این اساس و با توجه به تمایل مردم برای زندگی در شهرهای کوچک، نوشهرگرایی سعی در پاسخ‌گویی به این تقاضا دارد. هم‌چنین بر پایه‌ی نظریه‌ی *روپای آمریکایی* و کشف دوباره‌ی سنت‌های برنامه‌ریزی و معماری است که نوشهرگرایی مساعدترین مکان‌ها برای زندگی و به‌یادماندنی‌ترین اجتماع‌ها و محله‌ها را در آمریکا هدف قرار داده است.

در این‌جا توجه به تفاوت دو مفهوم نوشهرگرایی و شهرسازی نو ضروری است. اصطلاح نوشهرگرایی، بیشتر در ارتباط با اصول و تجارب انجمن نوشهرگرایی به کار می‌رود، حال آن‌که شهرسازی نو را باید موضوعی نزدیک به معماری مدرن و نتیجه‌ای از انجمن بین‌المللی معماران مدرن (سیام) دانست.

مسالهی مهم دیگر آن است که نوشهرگرایی امروزه به عنوان یک نهضت مطرح است و نباید آن را تنها یک سبک به شمار آورد، چرا که همواره با انتقادهایی نیز مواجه بوده است. برخی معتقدند این نهضت به اندازه‌ی

کافی جدید و یا شهری نیست. از دید گروهی دیگر، راه حل های آن بیش از حد فرمول بندی شده و از نظر کالبدی جبرگرایانه است و بسیار بر طراحی برای ایجاد شکل های مورد انتظار جوامع و الگوهای رفتاری تاکید دارد. بدین ترتیب پیکان انتقادها پیرامون نوشهرگرایی، به سمت موضوعاتی چون توسعه های نوشهرگرایی به چه درجه ای از حکمروایی خوب، عدالت اجتماعی، کارایی اقتصادی و ... می توانند دست یابند، جهت گیری کرده است. البته این موارد، همان دشواری هایی است که برنامه ریزی و طراحی شهری نیز به طور کلی با آن ها مواجه است.

در نهایت، می توان گفت نوشهرگرایی، یکی از مهم ترین رویکردهای برنامه ریزی و طراحی شهری در این قرن است و شامل بالا بردن کیفیت زندگی و استانداردهای آن است. نوشهرگرایی بازگشتی به هنر ساختن مکان ها است و خواستار بازگشت به برنامه ریزی سنتی شهرها است.

در تکوین نهضت نوشهرگرایی نقش انجمن نوشهرگرایی غیر قابل انکار است. این انجمن در سال ۱۹۹۳ توسط گروهی از معماران علاقمند تاسیس شد. تا آن زمان هر یک از اعضای این گروه سال ها در ارتباط با خلق ساختمان ها، محلات و مناطقی که با محافظت از طبیعت کیفیت بالایی از زندگی را نیز برای همه ساکنان فراهم می آورد، فعالیت کرده بودند. این گروه توسط پیترکنز که به عنوان نخستین مدیر اجرایی انجمن نیز انتخاب شده است، گردهم آمدند. مهم ترین سندی که به تشریح محتوای نظری نهضت نوشهرگرایی می پردازد، منشور نوشهرگرایی است. این سند که در سال ۱۹۹۶ و پس از برگزاری چهارمین گردهمایی سالانه انجمن نوشهرگرایی، به عنوان منشور نظری نوشهرگرایان ارایه شد را می توان بیانیه ای در مقابل منشور آتن که در آن دیدگاه مدرنیستی به معماری و شهرسازی توسط کنگره ی بین المللی معماران مدرن (سیام) تبیین شده بود، دانست. این منشور تمامی سطوح قابل بررسی در ارتباطات با اجتماعات انسانی از بلوک، خیابان و ساختمان، محله، بخش و محور شهری تا منطقه، کلانشهر، شهر و شهر کوچک را مورد بررسی قرار می دهد.

آن چه با اهمیت است تاکید این منشور بر انسان و محیط زیست او در مواجهه با خودرو است. این منشور به هیچ وجه نیازهای حیات مدرن و پسامدرن را رد نمی کند، بلکه می کوشد در جهت رفع آن ها راه حل هایی کالبدی، فنی و ... متناسب با حیات انسانی و حفظ محیط زیست با تاکید بر جایگاه فراموش شده انسان (ونه خودرو) بیابد. منشور نوشهرگرایی را باید هم چنین بسطی از نظریه ی توسعه ی پایدار دانست. مروری بر متن این منشور نشان می دهد، شعار "جهانی بیندیشیم و محلی عمل کنیم"، به وضوح در آن نمایان است.

باید اشاره کرد که اگر دیروز معماران مدرن خود را رهبران طراحی جوامع شهری می دانستند و سخن از

هدایت جامعه توسط خود بر زبان می‌راندند، امروزه نوشهرگرایان مدعی وقف خود برای احیای جوامع هستند. آن گونه که در متن منشور آمده است: ما خود را وقف احیاء خانه‌ها، بلوک‌ها، خیابان‌ها، پارک‌ها، محله‌ها، بخش‌ها، شهرهای کوچک، شهرها، منطقه‌ها و محیط زیست زندگی مان کرده‌ایم.

لازم به یادآوری است که در ترجمه‌ی این کتاب که به تبیین دیدگاه‌های پیشگامان نوشهرگرایی و منشور آن می‌پردازد، سعی شده تا در حد توان عبارات و واژگان تخصصی برنامه‌ریزی و طراحی شهری مد نظر قرار گیرد. در این راه و به منظور اجتناب از هرگونه آشفتگی ذهنی نزد مخاطبین، از معادل‌سازی‌های یکسان در سایر کتب معتبر استفاده شده است. باشد تا این تلاش به وحدت نظر در عرصه‌ی ادبیات و مبانی نظری برنامه‌ریزی و طراحی شهری در کشورمان بیانجامد.

هر چند مترجمان این کتاب در برگردان این سند نهایت دقت و کوشش را برای انتقال جان کلام کرده‌اند، اما یادآوری این نکته ضروری است که ایشان ادعایی بر تمام و کمال بودن این اهتمام ندارند و به همین دلیل دیدگاه‌ها، نظرات و حتی انتقادات مخاطبین کتاب را با اشتیاق پذیرا هستند.

در پایان بر خود لازم می‌دانیم تا از همفکری‌ها، راهنمایی‌ها و کوشش‌های آقای دکتر فرشاد نوریان و آقایان مهندسان آرش سرایی، نریمان زرین‌پناه و احمد بنکدار و خانم‌ها زهره ناظم و المیرا حمیدیان که بی‌یاری ایشان این مهم شدنی نبود، کمال تشکر و قدردانی را بنماییم. امید است که این کتاب، برای تمام افرادی که به نوعی با مسایل و موضوعات شهری در ارتباط هستند، راهنمایی مفید و اثر بخش باشد.

علیرضا دانش و رضا بصیری مؤدب

بهار ۱۳۸۷